

TORE BILLMAN:

Är utlandssvenskar inte svenskar?

Det råder missnöje och ibland förbittring bland utlandssvenskar över det sätt på vilket de blivit behandlade från Sverige. Att den socialdemokratiska regeringen var avog till dem, är välbekant. De nekades i det längsta rösträtt, dubbelbeskattningsavtalet med Spanien framtvingades av Gunnar Sträng, sjukförmåner, även intjänade sådana, nekades dem om de bosatte sig utomlands på gamla dagar. För många pensionärer i Spanien blev detta katastrof. Enligt uppgift, som artikelförfattaren lämnat, skulle vår nuvarande finansminister fortsätta på samma linje som hr Sträng. Men en borgerlig regering, som talat mycket om hänsyn till de gamla och som dessutom i sin regeringsdeklaration uttryckt sin vilja till bättre förbindelser inom Europa, kan omöjligt stänga in sig bakom de snäva ekonomiska gränser, som kom den förra regeringen att nonchalera OECD:s rekommendationer om hur utflyttade medborgare i ett land skulle behandlas i skattehänseende.

I sitt tal till nationen och till utlandssvenskarna strax före jul yttrade kung Carl Gustaf:

”Vi här hemma tänker mycket på er och sänder er kära hälsningar och vår stora uppskattning över de insatser ni gör för vårt land, ofta under besvärliga förhållanden.”

Det var vänligt sagt, och vi utlandssvenskar får tacka så mycket. Likaså får vi också med välbehag många gånger höra från personer på något lägre nivå, partiledare t ex, vilka präktiga människor vi är.

Men hur ter sig verkligheten bakom de vackra orden?

I det senaste numret av ”Utlandssvenskarna” vittnar en herre vid namn k-lund om hur det gått – och går – för svenskar, som under större delen av sitt verksamma liv arbetat för svenska företag utomlands. När pensionsåldern kommer får de ingen pension, ty de har inte varit bosatta i Sverige mellan 57 och 62 års ålder. De som råkat ut för detta kan räknas i hundratal. Så kan det alltså gå när man gör uppskattade insatser för sitt land.

En annan kategori utlandssvenskar, som just inte heller kan rosa marknaden, är utlandspensionärerna. De kan numera räknas i 10 000-tal. De flesta av dem har flyttat till sydligare länder för att på ålderns dagar få njuta av ett bättre klimat än det svenska och för att få lindring för de reumatiska åkommor, som ofta plågar åldringar. För många gäller det dessutom att få pensionen att räkna till litet bättre.

Vad händer med dessa människor när de flyttar ut? Jo, med omedelbar verkan redu-

ceras sjukförsäkringen radikalt, och efter 1 års bosättning utomlands stryks de ur den svenska sjukkassan.

De har begått det oförlåtliga brottet att bosätta sig på utsidan av Sveriges gränser. Det hjälper inte att de under hela sitt liv varit oförvitliga skattebetalare och hjälpt till att skapa det svenska välfärdssamhället och den svenska sjukkassan. "Byandan" är stark inom svensk sociallagstiftning. På svenska byråkrater och likasinnade verkar statsgränsen på samma sätt som det beryktade kritstrecket på hönan. Det får inte överskridas.

Dubbelbeskattningsavtal

Detta med sjukförsäkringen är illa nog, men det är inte allt. På den tiden Gunnar Strängs tunga hand vilade över Sveriges finanser satte han igång ett flerårigt program för att få alla svenska utlandspensionärer skattskyldiga i hemlandet, vilket de dittills – på goda grunder och i enlighet med av OECD fastlagda regler – inte hade varit. Tidigare hade Sträng under många år motsatt sig utvidgad rösträtt för utlandssvenskarna (de antogs rösta borgerligt). Nu hade han dessutom funnit på ännu ett sätt att komma dem till livs. Han ordnade med uppsägning av dubbelbeskattningsavtalet med Spanien och lyckades, efter svåra förhandlingar med ovilliga spanska myndigheter, få detta ändrat därhän, att de i detta land bosatta svenskarna blev skattskyldiga i Sverige. Det nya avtalet medförde katastrofer och elände i långa banor för spaniensvenskarna och särskilt för pensionärerna, av vilka de flesta hade en

svag ekonomisk ryggrad. Mer ohägn än så hann inte Sträng med på det området. Väljarna föredrog att göra honom till politisk pensionär.

När den socialdemokratiska regeringen avlöstes av en borgerlig räknade utlandssvenskarna allmänt med att det ominösa dubbelbeskattningsavtalet med Spanien snabbt skulle ändras i enlighet med av OECD utarbetad mall. Istället fick de uppleva en ny besvikelse. Finansminister Mundebo visade sig vara anhängare av Strängs åsikter ifråga om utlandssvenskarnas beskattning. Inte nog med att han ingenting gjorde för att få en ändring till stånd av det spanska avtalet. Inom sitt departement fortsatte han att låta utarbета liknande avtal med Italien och Portugal, och dessa torde i skrivande stund vara klara för propositioner till riksdagen.

För flertalet svenska pensionärer i Spanien kom det nya dubbelbeskattningsavtalet som ett klubbslag. Det visade sig att de inte stod rycken för de sammanlagda ekonomiska påfrestningar, som den svenska skatten, sjukförsäkring i egen regi och den våldsamma inflationen i Spanien innebar. Härtill kom något senare devalveringen av den svenska kronan. Gamla par i hundratal fick sin ekonomi raserad i sådan utsträckning och det inte återstod annat för dem än att återvända till Sverige. Där fick anhöriga och socialvården i många fall ta hand om dem, ty de hade ingenting att komma tillbaka till. De blev katastroffall.

Den skatt, som först Sträng och sedermera Mundebo hade räknat med att inhösta från dessa människor, blev borta med vinden. Ty

vid återkomsten till hemlandet återfick de den rättighet till diverse avdrag i sina deklarationer, som hade förmenats dem under bosättningen i Spanien. De blev i de flesta fall helt fria från skatt. Samtidigt återfick de sitt medlemskap i den svenska sjukkassan, vilket innebar ökade påfrestningar på den redan förut överansträngda svenska sjukvården. I Spanien hade de varit hänvisade till att klara sin sjukvård själva.

Det är svårt att tänka sig en mera inhuman och i ekonomiskt hänseende vettlösare behandling av pensionärer än den ovan beskrivna. Och det verkar som om detta skulle få fortsätta.

Byanda

De senaste årtiondena har bli karakteriserats av ökade ansträngningar till samarbete och integrering mellan Europas olika stater. Man har insett att nationalstaterna, som tidigare ängsligt bevakade sin individualism, numera är så beroende av varandra i kommersiellt, industriellt och ekonomiskt hänseende att statsgränserna förlorat en del av sin betydelse och i viss mån rent av blivit ett hinder. Vi är på väg att förvandlas till en enda stor europeisk enhet.

Detta tycks inte ha trängt igenom i det hörn av Europa, där svenskarna dväljs och bedriver sin gärning. Vi är inte med i EG. Vi är dock medlemmar av OECD, vilket inte hindrade Gunnar Sträng att bryta mot organisationens regler för beskattning av personer bosatta i andra europeiska länder än det egna – i vårt fall utlandssvenskarna.

Det dröjde länge innan utlandssvenskarna

fick obegränsad rösträtt. De ansågs inte vara fullvärdiga svenskar. Det förmenades dem att stå kvar i sjukförsäkringen emedan de var bosatta i en annan stat. De skulle inte få pension emedan de arbetat utomlands.

De skall alltså straffas för bosättningen utomlands genom att göras skattskyldiga i hemlandet men utan att beviljas samma rättigheter som hemmasvenskarna.

När ska europaandan nå så långt norrut som till Stockholms horisont och tränga ut byandan?

Till de här beskrivna konsekvenserna av dubbelbeskattningsavtalet Sverige-Spanien kan fogas ytterligare en: avtalet hindrar svenska medborgare att bosätta sig utomlands. Runt Sveriges gränser byggde Sträng en ekonomisk mur, som effektivt hejdar pensionärer med normala resurser att etablera sig i sydligare nejder. Även om de medicinska skälen för en bosättning i Sydspanien skulle vara aldrig så starka, lär de inte ta sig över den strängska muren. Den är ett typiskt exempel på socialistisk tvångsstyrning. Så mycket mer förvånande är det att hans icke socialistiska efterföljare ingenting gjort för att avlägsna hans frihetsbegränsande påfund. Det hör ju dock till de elementära mänskliga rättigheterna att fritt få röra sig ut och in över sitt lands gränser och att få välja bostadsort utan risk för represalier av något sort.

Sverige och andra länder

I England, Belgien, Holland och Västtyskland uppmuntrar man på olika sätt sina pensionärer att bosätta sig i tex södra Spanien

på grund av dess för reumatiker välgörande klimat. I en del fall tar hjälpen formen av skattelättnader eller annat ekonomiskt stöd. I andra fall byggs det särskilda hem för reumatikersjuka. England har träffat överenskommelse med Spanien om reciproka sjukvårdsformer.

I samtliga dessa länder är inställningen till pensionärernas bosättning i sydligare klimat helt annan än i Sverige. Deras utflyttning innebär en välkommen avlastning för den egna sjukvårdsorganisationen, men den är också ett bevis för att omvårdnaden om de äldre inte är bara ord utan en realitet.

I Västvärlden är det bara Sverige som bryter mot detta beteendemönster.

Med litet god vilja skulle det inte vara

svårt att komma tillrätta med dessa anomalier. För det första borde dubbelbeskattningsavtalet med Spanien revideras, så att spaniensvenskarna liksom tidigare blir skattskyldiga i Spanien. För det andra borde alla svenskar, som flyttar utomlands, få stå kvar i den svenska sjukkassan tills dennas prestationer kan avlösas av bilaterala, reciproka sjukvårdskonventioner, som tillförsäkrar svenskar i utlandet och utlänningar i Sverige tillgång till resp bosättningsländerens sjukvårdsförmåner.

Konstigare är det inte. Vad som hittills fattats är viljan att sätta handling bakom de vackra orden om omvårdnaden av våra äldre.